

Sadržaj

Predgovor	5
-----------------	---

1. Kolašinsko-mojkovački kraj RATNA HRONIKA POTARJA 1912–1918.

DIO I

BALKANSKI SAVEZ I BALKANSKI RATOVI (1912–1913)	19
1. PRVI BALKANSKI RAT 1912–1913	19
2. OSLOBOĐENJE MOJKOVAČKOG KRAJA 1912. GODINE	24
<i>Organizacija vlasti u novooslobođenim krajevima</i>	24
3. OSLOBOĐENJE BIJELOG POLJA 1912. GODINE	29
4. DRUGI BALKANSKI RAT U LJETO 1913. GODINE	36
5. RAD NA UNIJI IZMEĐU CRNE GORE I SRBIJE 1913. GODINE	37

DIO II

PRVI SVJETSKI RAT 1914–1918. CRNA GORA U RATU	40
GLAVA I	
Ubistvo austrougarskog prestolonasljednika Franca Ferdinanda	40
<i>Odjek u Crnoj Gori</i>	40
Borbeni predah od 15. decembra 1914. do 5. oktobra 1915. godine	49
<i>Pripreme Srbije i Crne Gore za nastavak rata. Opšta razmatranja</i>	49
GLAVA II	
Sastav i raspored crnogorske Sandžačke vojske 5. oktobra 1915. godine	50
Crnogorska Sandžačka vojska u operacijama od 22. oktobra do 22. novembra 1915. godine	51
<i>Borbeni raspored snaga crnogorske Sandžačke vojske početkom novembra i premještanje njenog štaba iz Čajniča u Prijepolje</i>	53

DIO III

GLAVA I	
Mojkovačka operacija od 22. novembra 1915. do 18. januara 1916.	56
GLAVA II	
Reorganizacija crnogorske Sandžačke vojske i njena borbena aktivnost od 22. novembra do 17. decembra 1915. godine	59
GLAVA III	
Stanje crnogorske Sandžačke vojske i srpskih trupa od 22. novembra do 17. decembra 1915. godine	61
GLAVA IV	
Mojkovačka drama od 17. decembra 1915. do 10. januara 1916. godine	62

DIO IV

I

Kolašinska brigada u Mojkovačkoj operaciji od 17. decembra 1915. do 10. januara 1916. godine	65
Mučno čutanje	73

II

Bjelopoljska brigada od početka rata 1914. do Mojkovačke bitke 1915/16. godine	80
Poljski bataljon u sastavu Kolašinske brigade i Prošćensko-barički bataljon u sastavu Bjelopoljske brigade (1914–1916)	83
Štab serdara Janka Vukotića	86

DIO V

Posljednji otpori Lovćenskog, Primorskog i Hercegovačkog odreda Kraljevske crnogorske vojske	89
Crnogorska Vlada traži mir	90

DIO VI

AUSTROUGARSKA OKUPACIJA 1916–1918; OKUPATORSKA VLAST 1916–1918; POKUŠAJ ORGANIZOVANJA ORUŽANOG USTANKA; INTERNACIJA I ŽIVOT U LOGORIMA; ŠKOLSTVO; KOMITSKE BORBE (KOMITSKI POKRET) 1916–1918	96
1. Austrougarska okupacija od 1916. do 1918. godine	96
2. Okupatorska vlast – Generalno guvernerstvo – Okruzi – Srezovi – Opštine	97
3. Školstvo	100
4. Pokušaj organizovanja oružanog ustanka	101
5. Internacija	103
6. Život u logorima	105
<i>Crnogorci sahranjeni u Nadmederu 1916–1918</i>	107
7. Komitske borbe (komitski pokret) od 1916. do 1918. godine, s naglaskom na Kolašinski okrug	107

DIO VII

FAKTORI I VINOVNICI KOJI SU UTICALI NA PORAZ I SLOM KRALJEVSKE CRNOGORSKE VOJSKE U PRVOM SVJETSKOM RATU 1914–1918	116
1. Obezbjedenje vojske i naroda hranom i drugim potrebama	116
2. Nedisciplina i druge slabosti kod vojske	118
3. Kriza zbog zauzeća Skadra 1915. godine	119
4. Kriza Kraljevske crnogorske vlade jula 1915. godine	122
5. Odnos Srbije prema Crnoj Gori	123
6. Odnos saveznika prema Crnoj Gori	124

7. Saveznička perfidnost u odnosima prema Crnoj Gori od 1914. do 1918. godine.....	126
8. Stalno sumnjičenje kralja Nikole od strane Srbije i savezničkih država.....	129
9. Državna samostalnost, nezavisnost i međunarodno priznanje Crne Gore kao stalna smetnja srpskim velikodržavnim i velikonacionalnim ciljevima.....	131
10. Kriza crnogorske Vlade od decembra 1915. do 4. januara 1916. godine.....	134
11. Pošeta regenta Aleksandra i Nikole Pašića Cetinju u decembru 1915. godine.....	136
12. Janusovo lice istorije.....	139

DIO VIII

PRISAJEDINJENJE CRNE GORE SRBIJI I FORMIRANJE KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVENACA 1918.....	149
Nikola I.....	151

DIO IX

CRNA GORA KAO SUDBINA – KRALJ NIKOLA I PETROVIĆ NJEGOŠ POSLJEDNJI VLADAJUĆI GOSPODAR CRNOGORSKI.....	156
Kolašin – 1961. g. Proslava 20-godišnjice Narodnog ustanka i revolucije.....	164
U Mojkovcu svečano obilježen 13. jul 1963.....	166

DIO X

OBILJEŽAVANJE MOJKOVAČKE BITKE IZ 1915/16. GODINE.....	167
<i>Tri proslave Mojковаčke bitke.....</i>	167
PRVA PROSLAVA.....	168
<i>Milan Terić – Istorijski značaj borbe na Mojkovcu (Slobodna misao).....</i>	169
<i>Jovan M. Kontić – Dvadesetpetogodišnjica Mojковаčke bitke – 1940. godine (Slobodna misao).....</i>	171
<i>Savo Medenica – Mojkovac na Tari – Mali Kajmakčalan (Putnik).....</i>	173
<i>Petar Uskoković – Preosvećeni g. Joanikije – Obilježavanje Mojковаčke bitke (Glasnik srpske crkve).....</i>	176
<i>Dr Novica Radović – Mojkovac (Zeta).....</i>	178
<i>Milenko J. Varjačić – O viteškom duhu Crnogoraca (Zeta).....</i>	179
<i>Sava Jankov Mikić (1892–1982).....</i>	181
DRUGA PROSLAVA.....	187
Danas svečana proslava pedesetogodišnjice Mojковаčke bitke – 1966 (NIP „Pobjeda“).....	187
Svečano proslavljena 50-godišnjica Mojковаčke bitke (NIP „Pobjeda“).....	188
TREĆA PROSLAVA.....	197
Juče svečano proslavljena 80. godišnjica Mojковаčke epopeje (NIP „Pobjeda“).....	199

Slavna bitka	202
Vijenci na spomenik junacima	203
„Povodom osamdesetogodišnjice Mojškovačke bitke, u Podgorici je 10, 11. i 12. aprila 1996. godine održan naučni skup na temu – Mojškovačka operacija 1915–1916“	205
Naknadna pamet	210
U Mojkovcu, na Trgu Ljubomira Bakoča 28. marta 1997. otkriven spomenik komandantu Crnogorsko-sandžačke vojske, serdaru Janku Vukotiću	211
Simbol borbe za slobodu	212
Mojkovac, 28. marta 1997. godine	212
Otišli u legendu... ..	213
Odsudna Mojškovačka bitka	213

3. KOLAŠINSKA BRIGADA I NJENI KOMANDANTI 1886–1916 I POLJSKI BATALJON I NJEGOVI KOMANDANTI 1886–1916

KOLAŠINSKA BRIGADA 1886–1916	219
<i>Miro Pavićev Vlahović (1833–1905)</i>	220
<i>Jovo Savov Martinović – ogranak Vojinović (1850–1922)</i>	222
<i>Dragiša Perkov Medenica (1828–1924)</i>	224
<i>Miloš Dragišin Medenica (1872–1941)</i>	227
<i>Radovan Simov Radović (1876–1941)</i>	230
KOMANDANTI POLJSKO-KOLAŠINSKOG BATALJONA U POTARJU 1875–1878	235
Komandanti Poljskog bataljona 1886–1916	235
Poljski bataljon	236
<i>Iguman Milovan – Mihailo Dožić (1848. do 1911.)</i>	243
<i>Lazar Milovanov Bošković (1849–1905)</i>	245
<i>Mato Simov Grdinić (1849–1924)</i>	247
<i>Mališa Radev Tomović (1864–1945)</i>	249
<i>Pavle Milisava Vujisić (1871–1921)</i>	251
<i>Grujica Matov Grdinić (1872–1918)</i>	255
<i>Boško Lazarev Bošković (1885–1924)</i>	258
<i>Sekule Maksimov Bošković (1871–1942)</i>	261
<i>Savić Radojev Mišnić (1877–1922)</i>	264
<i>Dimitrije Bajov Redžić (1880–1929)</i>	266
<i>Nikola Aleksin Dilas (1880–1943)</i>	268

4. PRILOZI

<i>Dr Krsto Pižurica</i> – Lalićevo viđenje bivšeg ujedinjenja i srpsko-crnogorskih odnosa (odlomak)	275
<i>Risto J. Dragičević</i> – „Tajni ugovor Crne Gore s Austrijom“ (odlomak)	287
<i>Milovan Đilas</i> – Mojkovačka bitka 1915/16. Između istorije i legende (odlomak)	299
<i>Marijan Miljić</i> – <i>Crnogorska Troja</i> – Povodom 85. godišnjice mojkovačke bitke	303
 Bilješka o autoru	309
Izvori i literatura	311